

PHOKAIA SERAMİK ÇÖPLÜĞÜ ALANI'NDAN ELE GEÇEN AMPHORALAR

AMPHORAE, RECOVERED FROM THE POTTERY DUMPSTER AREA IN PHOKAIA

Murat FIRAT¹

Öz

Batı Anadolu'da yer alan antik kentlerde, M.Ö. 7. yüzyıldan itibaren yoğun biçimde üretilen bir form olan amphoranın ismi (Amphiphoreus ya da Amphoreus), iki taraflı anlamına sahip amphi ve pherein fiilinden üretilen phoros sözcüklerinin birleşiminden türetilmiştir. Sıvı (su, zeytinyağı, şarap vb.) veya kuru (tahıl vb.) maddelerin taşıma işleri için üretilen ve satılan bu formlar, aynı zamanda depolama faaliyetleri içinde kullanılmıştır. Bu çalışmada yer verilen amphoralar ise İzmir İli Foça İlçesi Atatürk Mahallesi, Akkaya Mevkii, 8 Pafta, 13 Ada 106. Parsel'de yürütülen kazılar sonucunda tespit edilmişlerdir. Bu alanda gerçekleştirilen çalışmalarda, Phokaia antik kentine ait olan Roma Dönemi'ne ait bir seramik çöplüğü ortaya çıkarılmıştır. Alanda yürütülen kazılar sonucunda Phokaia üretimi olan kaba mutfak kapları, amphoralar ve kırmızı astarlı kap grupları birlikte ele geçmiştir. Bu eserler içerisinde ayrılan amphora grubunun, M. S. 1. - 5. yüzyıllar arasına tarihlenmesi gerektiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Phokaia, Akkaya, Seramik, Amphora, Roma.

Abstract

Since 7th century BC, Amphorae was a form that was extensively produced in the west coast of Anatolia. It's name (Amphiphoreus or Amphoreus), with double meaning, is derived from a combination of the words amphi and phoros produced by the verb pherein. These forms were produced and sold for transporting liquid (water, oil, wine, etc.) or dry (cereal, etc.) substances as well as for storage purposes. The amphorae, in this study, were found excavations in Foça/İZMİR Atatürk Street, Akkaya Location, 8 Plot, Studies carried out in this area, belonging to the ancient city of Phokaia, a ceramics dump site from the Roman period was uncovered. A group of amphorae allocated within these works, were dated between the centuries 1st - 5th AD.

Keywords: Phokaia, Akkaya, Ceramic, Amphora, Rome.

¹ Uzman Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, murat.frat@gmail.com

1. GİRİŞ

Bu çalışmada, İzmir İli Foça İlçesi Atatürk Mahallesi, Akkaya Mevkii, 8 Pafta, 13 Ada 106. Parsel'de yürütülen kazılar sonucunda tespit edilen, Phokaia antik kentine ait olan bir seramik çöplüğü alanı bulguları irdelenecektir (Harita 1, Plan 1). Bu eserlerden bir kısmı, 2011 yılında tamamladığım doktora tez çalışmasında bir bölüm olarak irdelenmiştir (Fırat, 2011, IV.6). Bu çalışmada ise yukarıda belirtilen Foça bulgusu amphoralara yeni bazı örnekler eklenmiş ve buluntular tekrar değerlendirilmiştir.

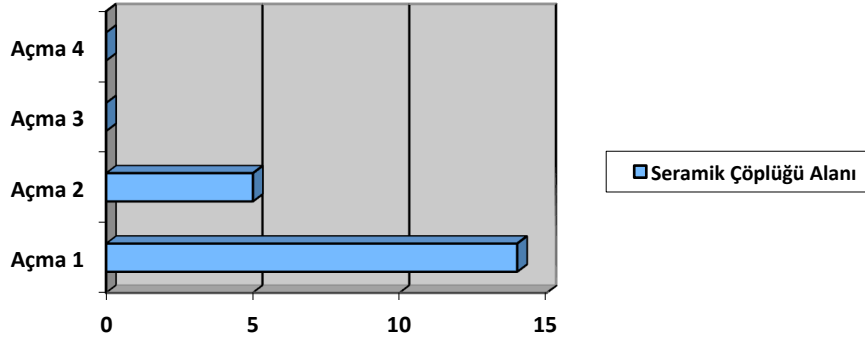
Batı Anadolu'da özellikle M. Ö. 7. yüzyıldan itibaren yoğun biçimde üretilen bir form olan amphoraların ismi (Amphiphoreus ya da Amphoreus), iki taraflı anlamına sahip *amphi* ve *pherein* fiilinden üretilen *phoros* sözcüklerinin birleşiminden türetilir. Heredotos'ta 19.44 litreye denk düşen bir hacim ölçüsü ile tanımlanan bu sözcük, M.Ö. 2. binde Akhalar tarafından kullanılmıştır. A-pi-po-re-ve olarak okunan bir çift kulplu kap betimi, Linear B ile yazılmış kil tabletlerde saptanmıştır (Baylan, 2008, 7; Doğer, 1991, 7). Bu kaplar, Roma Dönemi'nde *amphoras*, Erken Hristiyanlık sürecinde *kouphon* ve Bizans'ta *megarikon* ya da *magarikon* olarak adlandırılmaktadırlar (Tekocak, 2006, 68, dip not. 246).

Sıvı (su, zeytinyağı, şarap, bal, balık sosu vb.) veya kuru gıdaların (tahıl, incir vb.) taşıma işleri için üretilen bu formlar, aynı zamanda depolama gibi birçok farklı amaca hizmet edecek şekilde kullanım görmüşlerdir (Baylan, 2008, 7; Bouzek & Kordac, 1963, 258; Karagiorgou, 2001, 141; Peña, 2007, 61 - 192). Roma seramiği çalışan araştırmacılar için önemli bir tarihleme kriteri grubu olan amphoraların (Kıbrıs, Miletos, Samos, Rhodos, Knidos, Kos, Khios, Mana C2, Apani, Kırım, Ganos vb.) ticaretle bağlantılı olarak yoğun biçimde batıklarda tespit edildiği gözlenir (İlginç örnekler için bkz. Şenol, 2003).

1.1. Phokaia Bulgusu Amphoralar

Antik dönemin en önemli seramik gruplarından biri olan ve dört farklı alt tipe (Tip A, B, C ve D) belirlenen Phokaia buluntusu amphoralar (Kat. No. 1 - 19) mika, taşçık, kum, şamot ve bazen kireç katkılı kaba hamur yapısına sahiptirler. Kil renkleri, gri ve yeşilimsi tonlardan sarımsı kahverengi ve turuncumsu kahverengi renklere kadar değişkenlik gösterir. Yukarıda değindiğimiz gibi bu formlar, sıvı veya kuru gıdaların taşınmasına elverişli yapıldıkları için bir tıkaç ya da taşınan maddelerin bozulmamasını sağlayacak organik (ahşap, mantar vb.) maddelerle kapanabilecek dar bir ağız yapısına sahiptirler. Phokaia'da ele geçen amphoraların, boşaltma işlemi sırasında üçüncü bir kulp işlevi gören yivli dipleri vardır. Çalışmalarımızda saptanan formlar arasında yapılan incelemelerde, genellikle boyun, omuz ya da kulpları üzerine baskı, kazıma veya boyama yöntemleriyle yerleştirilen mühür örneklerine rastlanmaz.

Grafik I. Amphoraların Buluntu Alanlarına Göre Dağılımı

1.1. Tip A

Foça Seramik Çöplüğü Alanı'nda yürütülen çalışmalarda, 1 ve 2 numaralı açmalarda, kaba hamur yapısı (mika, kalsit, az miktarda kireç katkılı) ile diğer gruplarla uyumlu, bununla birlikte dışa çekik ve yakalı ağız - boyun profili ile ayrılan Tip A grubu amphoralardan 14 örnek belirlenmiştir (Kat. No. 1 - 14). Phokaia seramik çöplüğü alanı bulgusu olan Tip A grubu amphoralar, sıvı ürünleri (özellikle balık sosları gibi) taşımak amacıyla üretilen ve literatürde Dressel 1 ve 7 - 11 olarak adlandırılan formlardandır (Bezeczky, 1998, 236 - 238, Fig. 3, No. 9 - 12; Gomez & Uriel, 2008, 588, Fig. 15, No. 3 - 4). Bu formların mühürlü ve yazıtlı örnekleri de ele geçmiştir (Bezeczky, 1998, 236 - 238, Fig. 3, No. 9 - 12; De Nicolas, 1980, 25 - 27, Fig. IV, No. 20, 23).

Literatürde Dressel 1 olarak sınıflandırılan Foça buluntusu Tip A grubuna ait 1 - 4 katalog numaralı örnekler, alanda tespit edilen en erken amphoralar olması açısından önemlidirler. Dik yükselen ağız yapıları; hafif yuvarlatılmış dudak profilleri ve boyun hizasında yer alan belirgin yaka çıkıntıları en belirgin özellikleridir. Alanda tespit edilen bu en erken amphora grubu, gerek Pergamon - Çandarlı kırmızı astarlı seramiklerinin altında kalan en erken bulgu tabakalarında ele geçmiş olmaları, gerekse farklı antik kent kazılarında saptanan benzer örneklerden hareketle M.S. 1. yüzyıla tarihlendirilir (Tabaka bulguları için bkz., Fırat, 2011, 27 - 33, 154 - 156; Benzer örnekler için bkz., De Nicolas, 1980, 25 - 27, Fig. IV, No. 20, 23; López Rosendo, 2008, 53 - 54, Fig. 6; Montero Fernandez vd., 2008, 94, Fig. 3. No. 1 - 2; Riley, 1979, Fig. 70, No. 47 - 48; Vargas & Rosendo, 2008, 293 - 294, Fig. 10; Vargas vd., 2011, 156, Fig. 10, No. 9 - 10).

Tip A grubuna dahil edilen 5 - 9 numaralı örnekleri profillerine ve kil yapısına bakarak diğer formlardan ayırt etmek oldukça zordur. Hafif yuvarlatılmış ve dışa çekik dudak yapısına sahip söz konusu örneklerde, profiller benzer olmakla birlikte, 11 - 12 numaralı formlarda olduğu gibi, bazen iç kısımda çark izleri daha belirgin tutularak bir düzlem elde edilmiştir. Bu grupta yaka kısmı da dudağa daha yakındır. Tüm bu özellikleri ile Dressel 7 - 11 grubuyla uyumlu olan Foça üretimi 5 - 12 katalog numaralı amphoralar gerek tabaka bulguları, gerekse benzer örneklerden hareketle M.S. 1. - 2. yüzyıllara tarihlendirilirler (Tabaka bulguları için bkz., Fırat, 2011, 27 - 33, 154 - 156; Benzer örnekler için bkz., Arruda & Viegas, 1999, 195 - 196, Fig. 12, No. 10, 14; Casasola vd., 2008, Fig. 4, No. 1 - 2; De Nicolas,

1980, 25 - 27, Fig. IV, No. 20, 23; Dimitris, 2005, Fig. 165, No. 2; López Rosendo, 2008, 55, Fig. 7; Montero Fernandez vd., 2008, 94, Fig. 2. No. 1 - 5; Rădulescu, 1976, 102, Pl. I, No. 2a Riley, 1979, Fig. 70, No. 47 - 48; Vargas & Rosendo, 2008, 294 - 296, Fig. 11; Vargas & Fernández, 2009, 294 - 296, Fig. 11; Vargas vd, 2011, 62, Fig. 11, No. 4 - 5; Vargas vd, 2012, 252 - 253, Fig. 33).

13 ve **14** numaralı amphoralar Tip A grubunun geç örnekleridir. Bunlardan 13'ün yaka kısmı belirgin bir biçimde dışa açılmıştır ve ağız çapı daha genişlemiştir. Buna karşın formun boynu daha kısa tutulur. 14 yuvarlatılmış dudak yapısı ile diğerlerinden ayrılmaz; bununla birlikte Tip A içerisinde yaka kısmı küçük yuvarlatılmış bir profil şeklinde işlenmiş tek örnektir. Bu amphoralardan 13'ün en yakın benzeri Rusaddir'de ele geçmiştir (Gomez & Uriel, 2008, 588, Fig. 15, No. 8, 10). 14'ün ise M.S. 2. yüzyıl civarına tarihlenen yakın bir benzeri Piraeus'ta saptanmıştır (Dimitris, 2005, 224, Fig. 173, No. 2). Sonuç olarak, her iki formda benzer örnek ve tabaka verilerinden hareketle (Pergamon - Çandarlı grubu kap örnekleri) M.S. 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

1.2. Tip B

Seramik Çöplüğü Alanı kazılarında Açma 2 içerisinde tespit edilen **15** numaralı amphora, bu gruba dâhil edilen tek örnektir. Tip B, kaba hamur yapısı yönünden diğer gruplarla uyumlu olmasına karşın, içe çekik dudak profili ve dışa çekik - aşağı sarkık ağız yapısı ile diğer örneklerden ayrılır. Foça bulgusu Tip C amphoraları literatürde farklı adlandırmalarla yer almış olsa da, genellikle Keay tipolojisine uygun olarak Tip XIII ve XXII altında değerlendirilmiştir. M.S. 4. - 6. yüzyıllar arasında alt tipleri ile üretilmiş olan bu formun örneklerine İspanya, Fransa, Kuzey Afrika ve Anadolu'da yer alan birçok antik kentte rastlanılmıştır (Almeida & Carvalho, 1998, 144 - 146, Fig. 6, No. 7 - 10; Bass & Van Dorninck, 1971, 36, Pl. 3, Fig. 29; Bonet, 1988, 483, 491, Lam. VII.1; Carredano, F. A. vd., 2007, 137, Fig. 6, No. 51; Congès & Leguilloux, 1991, 225 - 226, Fig. 11, No. 56; Keay, 1984, 170 - 172, Type XIII, XXII: 1, Fig. 54 - 56, 68; Macias Solé & Remolà, 2005, 2 - 3, Fig. 3, No. 1 - 9; Martin Kilcher, 1987, 37, 55, Abb. 14, No. 28, Abb. 28, 8; Pieri, 2007, 8, Fig. 9, No. 51; Rădulescu, 1976, 106, Pl. VII, 1; Remolà Vallverdú, 1993, 304, Fig. 3, No. 9 - 11; Remolà & Piñol, 1998, 233 - 234, Fig 4, No. 1; Riley, 1979, 235, Fig. 96, No. 398; Vargas, 2000, 246, Fig. 6, No. 9; Vnukov, 2011, 365 - 367, Fig. 2, No. 1 - 2; Warner Slane & Sanders, 2005, 254, Fig. 3, No. 1-19; Whitehouse vd., 1982, 78, Fig. 12, No. 172). Foça bulgusu olan ve çalışmamızda Tip B olarak adlandırılan bu eser ise, yakın benzerleri ve aynı tabakada ele geçen kırmızı astarlı Foça üretimi Form 1 ve Form 2 kaplarından hareketle M.S. 4. - 5. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

1.3. Tip C

Bu gruba dâhil edilen 16 numaralı tek örneğimiz yine Seramik Çöplüğü kazılarında Açma 2'de bulunmuştur. Kaba hamur yapısı ile diğer gruplarla benzerlikler taşıyan Tip C, kalın, oval ve içe çekik dudak yapısı ve içbükey - dışbükey biçimde detaylandırılmış boyun profili ile diğerlerinden ayrılır. Tip C, boyundan omuza doğru yönelen iki dikey kulp ile tanımlanır. Kulp - boyun hattında yer alan yivli süsleme, formlarda en çok tercih edilen bezeme çeşididir. Gerçekleştirdiğimiz literatür incelemeleri sonucunda form ve hamur özellikleri nedeniyle Tip C'nin LRA2 grubuna ait olduğu tespit edilmiştir. Genel olarak M.S. 4. - 7. yüzyıllar arasına tarihlenen LRA2'nin tam örneklerinde 13 - 14 cm.lik ağız çapı

gözlenir. Ağız çapına paralel olarak bu formların, 57.50 cm yüksekliğe ve 40 litrelik taşıma kapasitesine ulaştıkları saptanmıştır (Karagiorgou, 2001, 148; Steckner, 1989, 58; Warner Slane & Sanders, 2005, 286 - 287). Araştırmacılar tarafından LRA2'nin yayılım alanı da tespit edilmiştir. Buna göre formun Balkanlar, Ege ve Anadolu'da olmak üzere geniş bir coğrafyada kullanılmış olduğu kabul görülür (Anderson Stojanovic, 1992, 97, Pl. 83; Karagiorgou, 2001, 129; Remolà, 1998, 554; Riley, 1979, 217). Söz konusu bölgelerde gerçekleştirilen kazılarda birçok LRA2 örneği ele geçmiştir (Hayes, 1992, 66, Fig. 22.12; Ivantchik, 2002, 379 - 383, Type 1, Fig. 15, No. 116, Type 12, Fig. 22, No. 137 - 139; Keay, 1984, 350, Fig. 165; Kuzmanov, 1985, 9 - 11; Macias Solé & Remolà, 2005, 2 - 3, Fig. 2, No. 5 - 9; Marksteiner & Yener Marksteiner, 235, 242, Kat. 67, Taf. 9, 67; Peacock & Williams, 1986, 182 - 184; Quercia vd., 2011, 14, 34, No. 74 - 75; Remolà, 1998, 554, 557, 560, Fig. 2. 1 - 2; Remolà, 2002, 237, 246, No. 11; Reynolds, 2010, 96 - 88, Fig. 4b, d, Fig. 5; Robinson, 1959, 109, M272, M235, Pl. 28 - 29; Sazanov, 2000, 128 - 129, Fig. 3.1 - 11; Warner Slane & Sanders, 2005, 249 - 254, 271, Fig. 3, No. 1-23, Fig. 8, No. 3-22; Williams & Zervos, 1983, 26, No. 72, Pl. 10). LRA2'nin yazıtlı örnekleri de çeşitli araştırmalarda ortaya konmuştur (Karagiorgou, 2001, 149; Radulescu, 1973, 201, Fig. 7). Sonuç olarak, tüm bu yakın benzerler ve kazı alanında birlikte tespit edildikleri kırmızı astarlı Foça Form 1 ve Form 2 grubu (Geniş bilgi için bkz., Fırat, 2011, 127 - 133) kaplardan hareketle, Phokaia bulgusu LRA2 M.S. 4. - 5. yüzyıllara tarihlendirilir.

1.4. Tip D

Seramik Çöplüğü Açma 2 içerisinde belirlenen bir diğer amphora örneği 17'dir. Bu kap Gazze Bölgesi'nden tanınan amphoralardan biridir. Bununla birlikte son dönemde gerçekleştirilen kazılarda (özellikle Kilikia Bölgesi antik kentlerinde) bu formun benzerleri ele geçmiştir. Literatürde LRA4a olarak tanınan bu form, küresel gövde yapısı ve gövdeye uygun biçimde dairesel formlu dikey iki kulpu ile dikkat çeker. Bu tip amphoralarda ağız çapı genellikle 11 - 12 cm. olup, formun taşıma kapasitesi ise 13 - 26 litre arasında değişkenlik gösterir (Pieri, 1998, 101 - 102, Fig. 5). Çalışmamızda tek örnekle yer alan LRA4 üzerinde, özellikle omuz - kulp hattında, yivli detaylandırma gözlenir. Genel olarak M.S. 4. - 8. yüzyıllar arasına tarihlenen bu formun benzerlerine Akdeniz ve Karadeniz Havzaları'nda yer alan farklı birçok kentte rastlanılmıştır (Costantini, 2011, 420, Fig. 17, US8417; Fulford & Peacock, 1984, 121, Fig. 35.13; Golofast, 2001, Fig. 54, 2; Ivantchik, 2002, 383 - 384, Type 4, Fig. 18, No. 125; Keay, 1984, 291, Fig. 121, No. 2 - 3; Korkut, 2007, 164, Nr. 62; Marksteiner & Yener Marksteiner, 235, 242, Kat. No. 64 - 66, Taf. 9, 64 - 66; Mayerson, 1992, Fig. 1 - 3; Monfort & Williams, 2002, 137 - 138, Fig. 4, No. 4; Oren Paskal, 2008, 41 - 42, Fig. 6.33; Remolà & Uscatescu, 1998, 556 - 557, Fig. 4, No. 21 - 29; Reynolds, 2010, 94 - 96, 98 - 100, Fig. 4h, Fig. 7x; Riley, 1975, 29 - 31, No. 12; Rowe, 2004, Fig. 110, No. 4; Sazanov, 2007, 806, 813, Fig. 5, No. 13; Sazanov, 2000, 130, Fig. 3. 12 - 16; Warner Slane & Sanders, 2005, 259, 263, Fig. 5, No. 1-25, 1-26; Williams & Carreras, 1995, 248 - 250, Fig. 3, No. 12; Zemmer, 1978, 19, 52). Foça buluntusu LRA4 ise formun oval ve daha küçük gövde yapısından ince - uzun bir gövde yapısına evirildiğini gösteren Pieri'nin tipolojisi (Pieri, 2007, 6, Fig. 5) ve aynı zamanda buluntu alanında, özellikle Foça üretimi olan kırmızı astarlı kaplardan Form 1 grubuna örneklerle birlikte ele geçmesinden dolayı, M.S. 4. - 5. yüzyıllara tarihlendirilmiştir (Fırat, 2011, 127 - 129).

1.5. Dip Parçaları

18 - 19 katalog numaralı amphora dipleri çalışmamızda yer vereceğimiz son iki örnektir. Bunlardan ilki düğme formlu kısa bir dip olup, merkezden dışa geniş bir biçimde açılan gövde parçasıyla birlikte ele geçmiştir (18). Parçanın, özellikle gövde kısmı, yoğun bir biçimde yivle kaplıdır. 19 ise daha yayvan bir dip formudur. Gövde açılımı yine merkezden dışa doğrudur; ancak 18'e oranla daha dar bir açıyla yükselir. Yivli detaylandırma bu örnekte de belirgin biçimde tercih edilir. Foça bulgusu amphora diplerinin hamur yapıları kireç, mika ve kalsit katkılı olup, kaba mutfak kabı özellikleri gösterir. Çalışmamız sırasında, her iki dip formunun da, Roma Dönemi'ne ait amphoralarda yoğun biçimde kullanıldığı ve benzerlerinin Akdeniz - Karadeniz Havzaları'nda yürütülen kazılarda ele geçtiği gözlenmiştir (Baylan, 2008, 101, Kat. No. 53; Carredano vd., 2007; 143, Fig. 3, No. 20; Cocchiario vd., 2005, 21 - 22, Fig. 19, No. 17; Kassab Tezgör vd., 2003, 183, Pl. XI, No. 28; Keay, 1984, 159 - 160, Fig. 67, No. 13, Fig. 180, No. 9 - 10). Sonuç olarak, 18-19 numaralı örneklerin gerek tabaka bulguları ve gerekse benzer örnekleri M. S. 4. - 5. yüzyılları işaret etmektedir.

2. DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada "Seramik Çöplüğü Alanı" kazıları sonucunda tespit edilen 19 adet amphora parçası irdelenmiştir. Akdeniz Havzası'nda gerçekleştirilen kazılar (Foça, Patara, Roma, Atina Agorası, Sparta, Salamis, Nea Paphos, Suriye - Filistin, Libya Bengazi, İspanya Katalan kentleri) sonucunda tespit edilen ve M.S. 1. yüzyıldan itibaren çok sık rastlanan Foça bulguları benzeri olan amphoraların değişik sürümlerinin farklı zaman dilimlerinde üretildikleri bilinmektedir (Farklı kentlerde ele geçen, M.S. 1. - 6. yüzyıllar arasına verilen Foça bulgularına benzer amphoralar için bkz., Özbütev, 1994, 35 - 36, Lev. 38, 172, 181; Özyiğit, 1991, 118, Res. 14; Patara bulguları için bkz., Korkut, 2007, 164, Nr. 62; Roma bulguları için bkz., Patterson vd., 2009, 6, Fig. 11, No. 4; Atina Agorası bulguları için bkz., Robinson, 1959, 68, K106, Pl. 14; Nea Paphos için bkz., Rowe, 2004, Fig. 102 - 111; Salamis benzeri için bkz., Özbütev, 1994, 36, dip not. 100; Sparta bulguları için bkz., Pickersgill - Roberts, 2003, Fig. 18, 129a; Suriye - Filistin bağlantılı benzerler için bkz., Monfort - Williams, 2002, 137 - 138, Fig. 4, No. 4; İsrail Tel Jezreel bulguları için bkz., Grey, 1994, 53, Fig. 3, No. 7; Libya bulguları için bkz., Riley, 1979, Fig. 70, No. 47 - 48; Riley, 1979, 160, 235, Fig. 75, No. 134; Fig. 76, No. 139, D396, Fig. 96; İspanya bulguları için bkz., Keay, 1984, 170 - 172, 291, Type XXII: 1, Fig. 68, Fig. 121, No. 2 - 3; Britanya verileri için bkz., Hartley, 1993, 389 - 423). Çalışmamızda yer verilen amphoralar ise A, B, C ve D olmak üzere 4 alt tip ayrılmıştır. Bu grupta gerek tabaka incelemeleri gerekse benzer formların tespit edilmesi yöntemi izlenmiş ve böylece kronolojik dizin elde edilmiştir.

Çalışmamızda irdediğimiz Phokaia bulgusu Tip A grubu amphoraların, erken dönemlerde boyun kısmında yakalı ve dik ağız profilli olarak işlendikleri görülür. Buna karşın zamanla ağız profilinin dışa doğru açıldığı ve yakanın küçüldüğü gözlenir. Bu grubun, diğer tekil amphora tiplerinden (B, C, ve D) farklı olarak, seramik çöplüğü alanında tespit edilmeleri, hamur özelliklerinin Phokaia üretimi kaba seramik gruplarıyla uyumlu olması ve de çok dar bir alan kazılabilmesine karşın yoğun bir biçimde ele geçmelerinden dolayı Phokaia üretimi olduğu düşünülmektedir. Bu noktada daha önceden hazırlanan

Phokaia buluntusu amphoraların tanıtıldığı iki önemli tez çalışması bize kayda değer bilgiler sunar. T. Selçuk ve E. Okan tarafından tamamlanan bu araştırmalarda, Phokaia'nın antik dönemin en önemli ticaret kentlerinden biri olduğu konusu tartışılmış ve kesin olmamakla birlikte kendi tez çalışmalarında irdelenen amphoraların bir kısmının Phokaia'da üretilmiş olduğu savı da ileri sürülmüştür (Okan, 2011, 157 - 164; Selçuk, 1998, 6 - 8). Buna ek olarak, Phokaia'nın seramik üretim geleneğinin ve paralelinde amphora üretiminin özellikle Roma Dönemi'nde artarak devam ettiği görüşü, değişik süreçlerde hazırlanan başka tezlerde de ortaya konmuştur (Fırat, 2011; Özbütev, 1994). Bu çalışmalarda, kentin Arkaik Dönem'den itibaren gelişen seramik üretim kapasitesinin özellikle Roma Dönemi'nde en üst seviyeye ulaştığı görülmüş ve yerel bazı amphora örnekleri de irdelenmiştir. Tüm bu veriler, kentin kaba seramik üretimi yanı sıra, amphora üretimi konusunda da önemli bir merkez olduğu sonucunu ortaya koymuştur.

Phokaia üretimi olduğu belirlenen Tip A ile uyumlu bir biçimde, literatürde LRA2 olarak tanınan Phokaia bulgusu Tip C'nin benzerleri, özellikle Ege - Karadeniz Havzası'nda yer alan antik kentlerde, yoğun biçimde ele geçtiği gözlenmiştir. Buna ek olarak, LRA2'nin Ege orijinli olduğu yönündeki yaygın kanı, kil yapısının Phokaia üretimi olan diğer kaba seramik örnekleri ile uyumlu olması ve seramik çöplüğü alanından tespit edilmiş olması gibi nedenlerden dolayı Tip C'nin de çalışmamızda yer verilen örneğinin Phokaia üretimi olduğunu düşünmekteyiz.

Phokaia üretimi olduğu konusunda net veriler süremeyeceğimiz ancak çalışmamızda yer verdiğimiz Tip B amphorasının ise profil özellikleri açısından Keay Type XIII ve XXII'ye oldukça benzediği saptanmıştır. Son örnek olan Tip D'nin ise literatürde LRA4 olarak tanıdığı ve benzerlerinin Gazze Bölgesi'nde çok yoğun bir biçimde ele geçtiği gözlenmiştir. Bu tip, Phokaia'da da geç tabakalarda tespit edilmiş olup, kil farklılığından dolayı yerel üretim olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

3. KATALOG

Kat. No. 1

Çizim 1

Ölçüleri: h: 6.6 cm. r: 4.1 cm.

Hamur Yapısı: Çok az miktarda mika ve kalsit katkılı, az gözenekli sert hamur.

Hamur Rengi: 7.5YR 6/4 (Açık Kahverengi) **Yüzey Rengi:** 7.5YR 6/4 (Açık Kahverengi)

Kat. No. 2

Çizim 2

Ölçüleri: h: 7.2 cm. r: 4.6 cm.

Hamur Yapısı: Çok az miktarda mika ve kalsit katkılı, az gözenekli sert hamur.

Hamur Rengi: 10YR 7/2 (Açık Gri) **Yüzey Rengi:** 10YR 7/2 (Açık Gri)

Kat. No. 3

Çizim 3

Ölçüleri: h: 6.5 cm. r: 4.1 cm.

Hamur Yapısı: Çok az miktarda mika ve kalsit katkılı, az gözenekli sert hamur.

Hamur Rengi: 10YR 7/2 (Açık Gri) **Yüzey Rengi:** 10YR 7/3 (Açık Gri)

Kat. No. 4

Çizim 4

Ölçüleri: h: 5.7 cm. r: 4.8 cm.

Hamur Yapısı: Çok az miktarda mika ve kalsit katkılı, az gözenekli sert hamur.

Hamur Rengi: 10YR 6/4 (Açık Sarımsı Kahverengi) **Yüzey Rengi:** 10YR 6/4 (Açık Sarımsı Kahverengi)

Kat. No. 5

Çizim 5

Ölçüleri: h: 4.5 cm. r: 4.6 cm.

Hamur Yapısı: Çok az miktarda mika ve kalsit katkılı, az gözenekli sert hamur.

Hamur Rengi: 7.5YR 6/4 (Açık Kahverengi) **Yüzey Rengi:** 7.5YR 6/3 (Açık Kahverengi)

Kat. No. 6

Çizim 6

Ölçüleri: h: 4.3 cm. r: 4.6 cm.

Hamur Yapısı: Çok az miktarda mika ve kalsit katkılı, az gözenekli sert hamur.

Hamur Rengi: 5YR 6/6 (Kırmızımsı Sarı) **Yüzey Rengi:** 5YR 6/6 (Kırmızımsı Sarı)

Kat. No. 7

Çizim 7

Ölçüleri: h: 5.1 cm. r: 4.7 cm.

Hamur Yapısı: Çok az miktarda mika ve kalsit katkılı, az gözenekli sert hamur.

Hamur Rengi: 10YR 7/4 (Çok Açık Kahverengi) **Yüzey Rengi:** 10YR 7/3 (Çok Açık Kahverengi)

Kat. No. 8

Çizim 8

Ölçüleri: h: 5.7 cm. r: 4.0 cm.

Hamur Yapısı: Az miktarda mika, kalsit, silis ve taşıçık içeren az gözenekli sert hamur.

Hamur Rengi: 5Y 8/2 (Açık Sarı) **Yüzey Rengi:** 5Y 8/4 (Sarı)

Kat. No. 9

Çizim 9

Ölçüleri: h: 4.3 cm. r: 4.7 cm.

Hamur Yapısı: Çok az miktarda mika ve kalsit katkılı, az gözenekli sert hamur.

Hamur Rengi: Gley 2 5/5PB **Yüzey Rengi:** Gley 2 5/5PB

Kat. No. 10

Çizim 10

Ölçüleri: h: 3.8 cm. r: 4.2 cm.

Hamur Yapısı: Gözenekli, mika ve silis katkılı sert hamur.

Hamur Rengi: 7.5YR 7/4 (Pembe) **Yüzey Rengi:** 7.5YR 7/3 (Pembe)

Kat. No. 11

Çizim 11

Ölçüleri: h: 4.2 cm. r: 4.4 cm.

Hamur Yapısı: Oldukça gözenekli, az miktarda kireç, mika, silis, kalsit içeren sert hamur.

Hamur Rengi: Gley1 4/10Y (Koyu Yeşilimsi Gri) **Yüzey Rengi:** Gley1 4/10Y (Koyu Yeşilimsi Gri)

Kat. No. 12 **Çizim 12**

Ölçüleri: h: 2.8 cm. r: 5.1 cm.

Hamur Yapısı: Gözenekli, mika ve silis katkılı sert hamur.

Hamur Rengi: 7.5YR 5/3 (Kahverengi) **Yüzey Rengi:** 7.5YR 5/4 (Kahverengi)

Kat. No. 13 **Çizim 13**

Ölçüleri: h: 4.0 cm. r: 6.5 cm.

Hamur Yapısı: Mika, kalsit ve silis katkılı gözenekli sert hamur.

Hamur Rengi: 5 YR 8/4 (Pembe) **Yüzey Rengi:** 5 YR 8/4 (Pembe)

Kat. No. 14 **Çizim 14**

Ölçüleri: h:7.0 cm. r: 5.5 cm.

Hamur Yapısı: Bol miktarda silis ve mika içeren yumuşak hamur.

Hamur Rengi: 7.5YR 6/5 (Kırmızımsı Sarı) **Yüzey Rengi:** 7.5YR 6/6 (Kırmızımsı Sarı)

Kat. No. 15 **Çizim 15**

Ölçüleri: h: 2.9 cm. r: 3.7 cm.

Hamur Yapısı: Az miktarda mika ve kireç katkılı orta sert hamur.

Hamur Rengi: 10YR 8/2 (Çok Açık Kahverengi) **Yüzey Rengi:** 10YR 8/3 (Çok Açık Kahverengi)

Kat. No. 16 **Çizim 16**

Ölçüleri: h: 10.7 cm. r: 6.4 cm.

Hamur Yapısı: Çok az miktarda mika ve kalsit katkılı, az gözenekli orta sert hamur.

Hamur Rengi: 2.5YR 3/4 (Koyu Kırmızımsı Kahverengi) **Yüzey Rengi:** 7.5YR 8/2 (Pembemsi Beyaz)

Kat. No. 17 **Çizim 17**

Ölçüleri: h: 10.3 cm. r: 6.0 cm.

Hamur Yapısı: Mika, taşçık ve şamot katkılı sert hamur.

Hamur Rengi: 10YR 4/2 (Koyu Grimsi Kahverengi) **Yüzey Rengi:** 10YR 7/2 (Açık Gri) (Aşırı pişmeden dolayı)

Kat. No. 18 **Çizim 18**

Ölçüleri: h: 6.5 cm. r: 2.2 cm.

Hamur Yapısı: Bol miktarda mika, kireç ve taşçık katkılı sert hamur.

Hamur Rengi: 5YR 6/4 açık kırmızı kahverengi **Yüzey Rengi:** 10YR 7/3 açık kahverengi

Bulutlu Yeri: Atatürk Mahallesi, Akkaya Mevkii, 8 Pafta, 13 Ada 106. Parsel

Kat. No. 19

Çizim 19

Ölçüleri: h: 4.9 cm. r: 2.6 cm.

Hamur Yapısı: Bol miktarda mika, kireç ve taşçık katkılı sert hamur.

Hamur Rengi: 10YR 5/1 (Gri) **Yüzey Rengi:** 10YR 7/3 (Çok Açık Kahverengi)

4. KAYNAKLAR

1. Almeida, M. J. & Carvalho, A. (1998). Ânforas da villa romana da Quinta das Longas (S. Vincente e Ventosa, Elvas): resultados de 1990 - 1998. *Revista Portuguesa de Arqueologia*, V. 1(2), 137 - 163.
2. Anderson Stojanovic, (1992). *Stobi: The Hellenistic and Roman Pottery*. Princeton.
3. Arruda, A. M. & Viegas, C. (1999). The Roman Temple of Scallabis (Santrém, Portugal). *Journal of Iberian Archaeology*, 185 - 224.
4. Bass, G. F. & Van Dorninck, F. H. Jr. (1971). A Fourth-Century Shipwreck at Yassı Ada. *AJA*(75), 27 - 37.
5. Baylan, S. (2008). *2006-2007 Tralleis Kazılarında Ele Geçen Amphoralar*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, AMÜ, Aydın.
6. Beieczky, T. (1998). Amphora Types of Magdalensberg. *Arh. Vest.*(49), 225 - 242.
7. Bonet, M. L. A. P. (1988). La economia tardoromana del suretse peninsular: el ejemplo del puerto de Mazarron (Murci). *Antig. Crist. (Murci) V*, 471 - 501.
8. Bouzek, J. & Kordac, F. (1963). Excamination of Amphorae Fragments from an Early Mediaeval Shipwreck from the Black Sea. *Listy Filologické* (86), 256 - 258.
9. Carredano, F. A. vd. (2007). Ânforas tardoantiguas en Hispalis (Sevilla, España) y el comercio mediterráneo. *LRCW 2*, (Eds. Bonifay, M. & Trégliã, J. C.), (s. 133 - 146), Oxford.
10. Casasola, D. B. vd. (2008). Un taller alfarero en el barrio industrial urbano de Gades. A propósito del horno cerámico de la C/Solano 3 (Cádiz). *SPAL*(17), 317 - 322.
11. Cocchiaro vd., (2005). Laricerca archeologica nell'ager Brundisinus: lo scavo della villa di Giancola. *Paesaggi e insediamenti rurali in Italia Meridionale fra ardoantico e altomedioevo. Atti del Primo Seminario sul Tardoantico e l'Altomedioevo in Italia Meridionale (Foggia 12-14 febbraio 2004)*, (Eds. Volpe, G. & Turchiano, M.), (s. 1 - 37).
12. Congès, G. & Leguilloux, M. (1991). Un dépôt de l'Antiquité tardive dans le quartier de l'Esplanade à Arles. *Revue archéologique de Narbonnaise*(24), 201 - 234.
13. Costantini, A. 2011. Le anfore. *Archeologia in Piazza dei Miracoli. Gli scavi 2003-2009*, (Eds. Aberti A. & Paribeni E.), (s. 393 - 430), Pisa.
14. De Nicolas, J. C. (1980). *Epigrafia anforaria en Menorca*. Mahon.
15. Dimitris, G. (2005). *After Sulla: study in the settlement and material culture of the Piraeus peninsula in the Roman and Late Roman period*. Doktora Tezi. University of Durham.

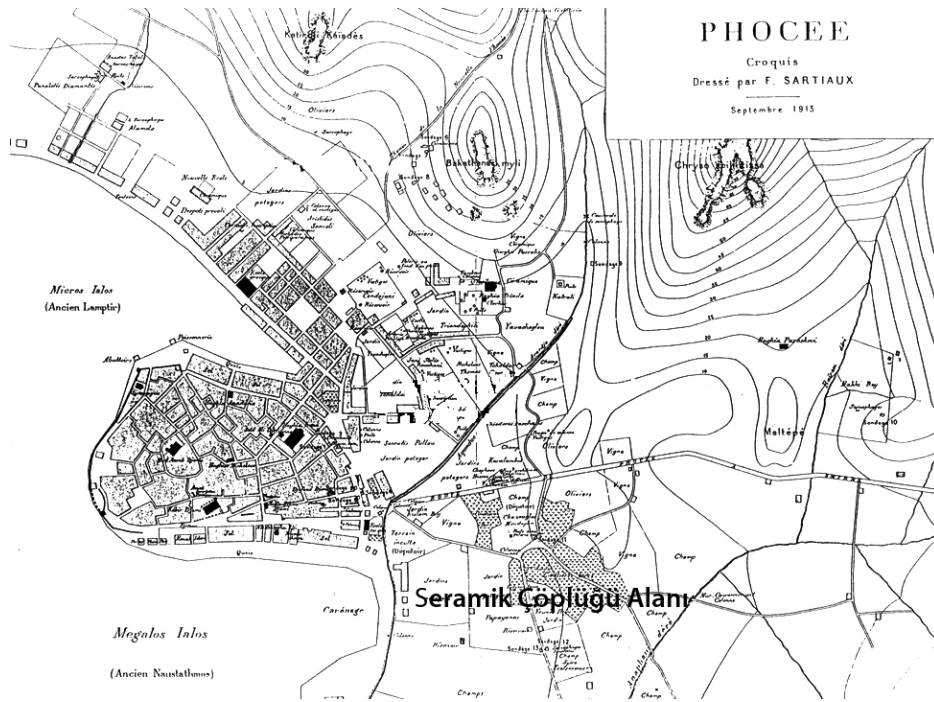
16. Doğer, E. (1991). *Antik Çağda Amphoralar*. İzmir.
17. Doksanaltı, E. M. (2006), *Knidos Kap - Krio Kazı Alanı*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, SÜ, Konya.
18. Fırat, M. (2011). *Phokaia Geç Roma Dönemi Mutfak Kapları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, EÜ, İzmir.
19. Fulford, M. & Peacock, D. (1984). *Excavation at Carthage: the British Mission 1.2, the Avenue du Président Bourgiba, Salambô The Pottery and Other Ceramic Objects from the Site*. Londres.
20. Golofast, L. (2001). Steklo rannevizantiiskogo Chersonesa. *Materialy po Arheologii, Istorii i Etnografii Tavrii, VIII*, (s. 97 - 260). Simféropol.
21. Gomez, M. A. & Uriel, M. P. F. (2008). Economía de Rusaddir (Melilla) a traves de los ultimos hallazgos arqueologicos. *L'Africa romana XVII, Sevilla 2006*. (Eds. González, J., Ruggeri, P., Vismara, C. & Zucca, R), (s. 571 - 594). Roma.
22. Grey, A. D. (1994). The Pottery of the Later Periods from Tel Jezreel: an Interim Report. *Levant (XXVI)*, 51 - 62.
23. Hartley, K. F. (1993). Part IX: The Mortaria. *The Roman Pottery, Report on the Excavations at USK 1965 - 1976*. (Ed. W. H. Manning), (s. 389 - 423). Cardiff.
24. Hayes, J. W. (1992). *Excavations at Saraçhane in İstanbul, Vol. II*. Princeton.
25. Hayes, J. W. (2003). Pottery Deposits from 'Sranda Kolones' Castle Site, Paphos. *BSA(98)*, 447 - 516.
26. Ivantchik, A. I. (2002). Un puits d'époque paléochrétienne sur l'agora d'Argos. *BCH(126)*, 331 - 404.
27. Karagiorgou, O. (2001). LR2: a Container for the Military *annona* on the Danubian Border?. *Economy and Exchange in the east Mediterranean during late antiquity*. (Eds. Kingsley, S & Decker, M.), (s. 129 - 166).
28. Kassab Tezgör, D. vd. (2003). La collecion d'amphores D'İsmail Karakan a Sinop. *Anatolia Antiqua(XI)*, 169 - 200.
29. Keay, S. J. (1984). *Late Roman Amphorae in the Westearn Mediterranean, A Typolgy and Economic Study: The Catalan Evidence Part I - II*, BAR 196. Oxford.
30. Korkut, T. (2007). Die späntantike und frühbyzantinische Keramik aus Patara. (Eds. B. Böhlendorf Arslan, A. O. Uysal & J. Witte Orr). *Byzas*, 7, (s. 147 - 168). İstanbul.
31. Kuzmanov, G. (1985). *Rannovizantiska keramika ot Trakia i Dakia (La céramique paléobyzantine provenant de la Thrace et de la Dacie)*. Sofia.
32. López Rosendo, E. (2008). El alfar romano altoimperial Del Jardin De Cano (El Puerto De santa Maria, Cádiz, España). En el contexto económico, Gades. *Revista de Historia de El Puerto(41, 2º semestre)*, 39 - 74.
33. Macias Solé, J. M. - Remolà, J. A. (2005). La cultura a material de Tarraco - Tarracona (Hispania Tarraconensis - Regnum Visigothorum): ceramica común y ánforas. *LRCW, I*, (Eds. Esparraguera, J. M. G. vd.), (s. 1 - 11). London.
34. Marksteiner, T. & Yener Marksteiner, B., 2009. Die Grabungen in Sondage 30/36/37 in der Weststadt von Limyra: Der archäologische Befund und die Keramik. *ÖJh(78)*, 221 - 252.
35. Martin Kilcher, S. (1987). *Die römischen amphoren aus Augst und Kaiseraugst*. Basel.

36. Mayerson, M. (1992). The Gaza 'Wine' Jar (Gazition) and the 'Lost' Ashkelon Jar (Askalônion). *Israel Exploration Journal*(42), 76 - 80.
37. Monfort, C. C. & Williams, D. F. (2002). Carrot Amphoras: a Syrian or Palestinian Connection?. *The Roman Byzantine Near East*(3/49), 133 - 144.
38. Montero Fernández, R. & Sáez Romero, A.M. & Montero Fernández, A. I. & Mata Almonte, E. (2008). El alfar romano de El Palomar (El Puerto de Santa Mari, Cádiz). Estudio reliminar. *Actas del IV Congreso Peninsular de Arqueología (Faro, septiembre de 2004)*. *Hispania Romana*, (s. 89 - 102). Braga.
39. Okan, E. (2011). *Foça Açıklarında Denizden Ele Geçen Ticari Amphoralar*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, DEÜ, İzmir.
40. Oren Paskal, M. (2008). Excavation in Bat Galim: The Pottery. *Contract Archaeology Reports III: Reports and Studies of the Recanati Institute for Maritime Studies Excavations*. (Eds. M. Artzy vd.), (s. 32 - 53).
41. Özbütev, G. (1994). *M. S. 3. Yüzyıl Phokaia Kaba Mutfak Kabı Keramiği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, EÜ, İzmir.
42. Özyiğit, Ö. (1991). 1989 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, XII - I, (s. 127 - 155), Ankara.
43. Patterson, H., Bousquet, A., Fontana, S., Witcher, R. & Zampini, S. (2009). Late Roman Common Wares and Amphorae in the Middle Tiber Valley, the Preliminary Results of the Tiber Valley Project. *DRO*, 1 - 21.
44. Peacock, D & Willims, D. (1986). *Amphorae and the Roman Economy*. Londres.
45. Peña, J. T. (2007). *Roman Pottery in the Archaeological Record*, New York.
46. Pickersgill, C. & Roberts, P. (2003). New Light on Roman Sparta: Roman Pottery from the Sparta Theatre and Stoa. *BSA*(98), 549 - 597.
47. Pieri, D. (1998). Les importations d'amphores orientales en Gaule méridionale durant l'antiquité tardive et le Haut-Moyen Age (IV. - VII. siècle après J. - C.). Typologie, chronologie et contenu. *SFECAG, Actes du Congrès d'Istres, 1998*, (s. 97 - 106).
48. Pieri, D. (2007). Béerte dans le Grand commerce méditerranéen. Production et importation d'amphores dans le Levant protobyzantin (V - VII s.ap.J.C.). (Ed. M. Sartre). *Productions et échanges dans la Syrie gréco-romaine. Actes du 2e colloque international sur la Syrie antique (Tours, 12-13 juin 2003)*, suppl. *Topoi*, 8, (s. 297 - 327).
49. Quercia, A. vd. (2011). Roman Pottery from an Intensive Survey of Antikythera, Greece. *BSA*(106), 47 - 98.
50. Rădulescu, A. (1973). Amfore cu inscriptii de la edificiul roman cu mozaic din Tomis. *Pontica*(6), 193 - 206.
51. Rădulescu, A. (1976). Amfore romane și romano-bizantine din Scythia Minor. *Pontica*(9), 99 - 114.
52. Remolà Vallverdú, J. A. (1993). Un tipo de ánfora tardo - romana poco conocido (VLR 8.198). *AEspA*,(66), 301 - 310.

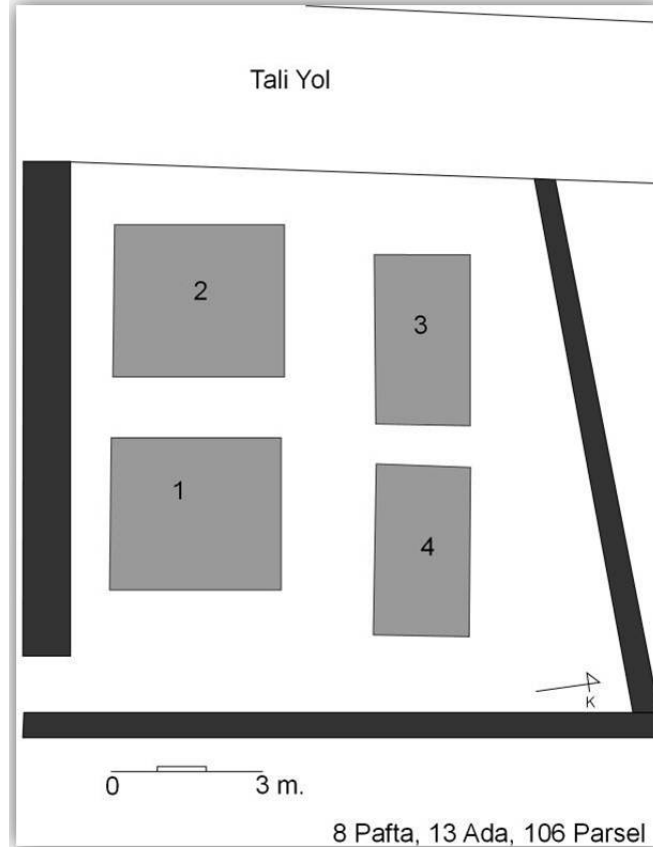
53. Remolà, J. A. & Piñol, L. (1998). Àmfores tardoantigues de possible producció, tarraconense (Tipus Keay 68 I 91). *Empúries*(51), 227 - 236.
54. Remolà, J. A. & Uscatescu, A. (1998). El comercio de ánforas orientales en Tarraco (siglos V - VII d. C.). *ACTES* (Badalona 6/9 de Maig de 1998), (s. 553 - 562), Badalona.
55. Remolà, J. A. (2002). Àmfores i àrees d'influència en la Catalunya meridional d'època tardo-antiga: el cas de Tàrraco. *Contactes i relacions comercials entre la Catalunya meridional i els pobles mediterranis durant l'Antiguitat, 'Citerior' 3*, (s. 231 - 249). Tarragona,
56. Reynolds, P. (2010). Trade Networks of the East 3. to 7. Centuries: The View from Beirut (Lebanon) and Butrint (Albania) (Fine Wares, Amphorae and Kitchen Wares). *LRCW3*, Vol. I, (Guiducci G. vd.) (s. 89 - 114). Oxford.
57. Riley, J. A. (1975). The Pottery from the First Session of Excavation in the Caesarea Hippodrome. *Basor*(218), 25 - 63.
58. Riley, J. A. (1979). The Coarse Pottery from Berenice. (Ed. J. A. Lloyd), *Excavations at Sidi Khrebish Benghazi, Volume II*, (s. 91 - 467). Tripoli.
59. Robinson, H. (1959). *The Athenian Agora Results of Excavations Conducted by the American School of Classical Studies at Athens Volume V: Pottery of The Roman Period Chronology*. New Jersey.
60. Rowe, A. H. (2004). *Reconsidering Late Roman Cyprus: using new material from Nea Paphos to review current artefact typologies*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sydney.
61. Sazanov, A. (2000). Les ensembles clos de Chersonese de la fin du VIe-Troisième quart du VIIe siècles: La chronologie de la céramique. *Les sites archéologiques en Crimée et au Caucase durant l'Antiquité tardive et le haut Moyen-Âge*, (Eds. M. Kazanski & V. Soupault), (s. 123 - 149).
62. Sazanov, A. (2007). Les amphores orientales d'époque protobyzantine au nord de la Mer Noire. *LRCW 2*. (Eds. M. Bonifay & J. C. Trégliat), (s. 803 - 815). Oxford.
63. Selçuk, T. (1998). *1992 - 1995 Yılları Arasında Phokaia Kazılarında Bulunmuş Amphoralar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, EÜ, İzmir.
64. Steckner, C. (1989), Les amphores LR 1 et LR 2 en relation avec le pressoir du complexe ecclésiastique des thermes de Samos. (Eds. Derche, V. & Spieser, J. H.), *Recherches sur la Céramique Byzantine. Bulletin de Correspondance Hellénique, Suppl. 18*, (s. 57 - 71). Athens.
65. Şenol, A. K. (2003). *Marmaris Müzesi Ticari Amphoraları*. Ankara,
66. Tekocak, M. (2006). *Kelenderis Roma Çağı Seramiği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, SÜ, Konya.
67. Vargas, E. G. (2000). Ánforas romanas producidas en Hispalis: primeras evidencias arqueológicas. *Habis*(31), 235 - 260.
68. Vargas, E. V. & Rosendo, E. L. (2008). El aflar de Rabatún (jrez de la forntera, Cádiz) y la producción de ánforas y cerámica común en la Campiña del guadalete en época altoimperial romana. *SPAL*(17), 281 - 313.
69. Vargas, E. G. (2011). Romanización y consumo: cambios y continuidades en los contextos cerámicos de Hispalis en épocas turdetana y romano-republicana. *SPAL*(18), 131 - 165.

70. Vargas, E. G. vd. (2012). Los tipos anfóricos del Guadalquivir en el marco de los envases Hispanos del siglo I a.C. Un universo heterogéneo entre la imitación y la estandarización. *SPAL(20-I)*, 185 - 284.
71. Vnukov, S. Y. (2011). Sinopean Amphorae of the Roman Period. *Ancient Civilizations from Scythia to Siberia 16*. (s. 361 - 370), Leiden,
72. Warner Slane, K. & Sanders, G. D. R. (2005). Corinth: Late Roman Horizons. *Hesperia(74)*, 243 - 297.
73. Williams, C. K. & Zervos, O. H. (1983). Corinth 1982: east of the Theater. *Hesperia(52)*, 1 - 47.
74. Williams, D. & Carreras, C. (1995). North African Amphorae in Roman Britia: A Re-Appraisal. *Britannia(26)*, 231 - 252.
75. Zemmer, A. (1978). *Storage Jars in Ancient Sea Trade*, National Museum. Haifa.

Harita ve Planlar

Harita 1. Phokaia Antik Kenti Seramik Çöplüğü Alanı

Plan 1. Seramik öplüğü Alanı ve Açmalar
Çizimler

